

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนและนำพาประเทศชาติไปสู่การพัฒนาได้เพราะ การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ มีการพัฒนาทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วยกันที่จะสามารถทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า ซึ่งการพัฒนาคนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ว่าต้องพัฒนาคนให้เป็นคนคิดเก่ง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (क्षा ขันไพบูลย์, 2545, หน้า 1) แต่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นนั้น หากประชากรไม่ได้รับการพัฒนาแล้วประเทศชาติก็จะไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นได้เช่นกัน และจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งสังคมไทยของเรานั้นก็อยู่ในสภาวะที่ต้องการการพัฒนา จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการเตรียมบุคลากรของเราให้มีพร้อม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาบุคลากร พร้อมทั้งหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสมเพื่อไปสู่ทิศทางที่ถูกต้อง

ในการบริหารงานขององค์กร หรือหน่วยงานผู้บริหารมีโอกาสเลือกปฏิบัติได้หลายแบบ ซึ่งทุกขั้นตอนต้องอาศัยการตัดสินใจช่วยทั้งนั้น เนื่องจากการบริหารเป็นงานที่ย่างยากซับซ้อน เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย จึงจำเป็นต้องเป็นผู้บริหารคนเดียวเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในทุกเรื่องขององค์กร หรือหน่วยงาน (ภักขรา ลาวัลย์, 2554, หน้า 1) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจ และสามารถบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ อีกทั้งจะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของโลก ซึ่งในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของข้อมูล ข่าวสาร และสังคมออนไลน์ ครูจึงต้องมีความเป็นผู้นำ บุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนให้เข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการทำงาน เป็นหมู่คณะการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีความผูกพันกับหน่วยงาน

ผู้บริหารที่เป็นนักตัดสินใจที่ดี จะใช้วิธีการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของ ปัญหาแต่ละอย่าง ซึ่งลิเคิร์ต (Likert, 1962, p. 125) ได้สรุปประเภทของการตัดสินใจไว้ 2 ประเภท คือ 1) การตัดสินใจโดยบุคคลคนเดียว 2) การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคลหรือการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นว่าการตัดสินใจโดยกลุ่มจะเป็นแรงจูงใจอย่างมากในการบริหารงานไปสู่การ

ปฏิบัติด้วยความพร้อมเพียงในองค์กร ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าความสำเร็จของการบริหารงาน ทั้งในภาครัฐและเอกชน มิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ และความร่วมมือจากผู้ตามประกอบด้วย ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ตามจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533, หน้า 662)

โรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 18 ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวน 3 โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนจะมีปัจจัยในการบริหารที่แตกต่างกันไป ทั้งขนาด จำนวนนักเรียน และในสภาพปัจจุบันการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ซึ่งการที่จะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากการสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนที่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นครู ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว นักเรียน กรรมการสถานศึกษา วัด องค์กรต่าง ๆ แม้กระทั่งชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนล้วนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการคิดและตัดสินใจร่วมกันในการบริหารงาน ซึ่งได้รับข้อมูลจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้ร่วมงานมาตัดสินใจสั่งการ แต่การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ยังเป็นการตัดสินใจที่ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากการบริหารการศึกษาของไทย เป็นการบริหารตามระบบราชการ มีการยึดกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดการพัฒนา และคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ (สมยศ นาวิการ, 2539, หน้า 78-79) นอกจากนี้การตัดสินใจสั่งการของผู้บริหาร ที่ดำเนินการตัดสินใจจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอเพื่อจะนำไปสู่การหาแนวทางการตัดสินใจและสั่งการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยยึดกรอบภารกิจงานของสถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปว่ามีระดับการให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมบริหารงานของโรงเรียนอยู่ในระดับใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 18

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรของโรงเรียนได้ใช้เพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยครั้งนี้อาจเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียน และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยพิจารณาปรับปรุงส่งเสริมให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนมากขึ้น

คำถามในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

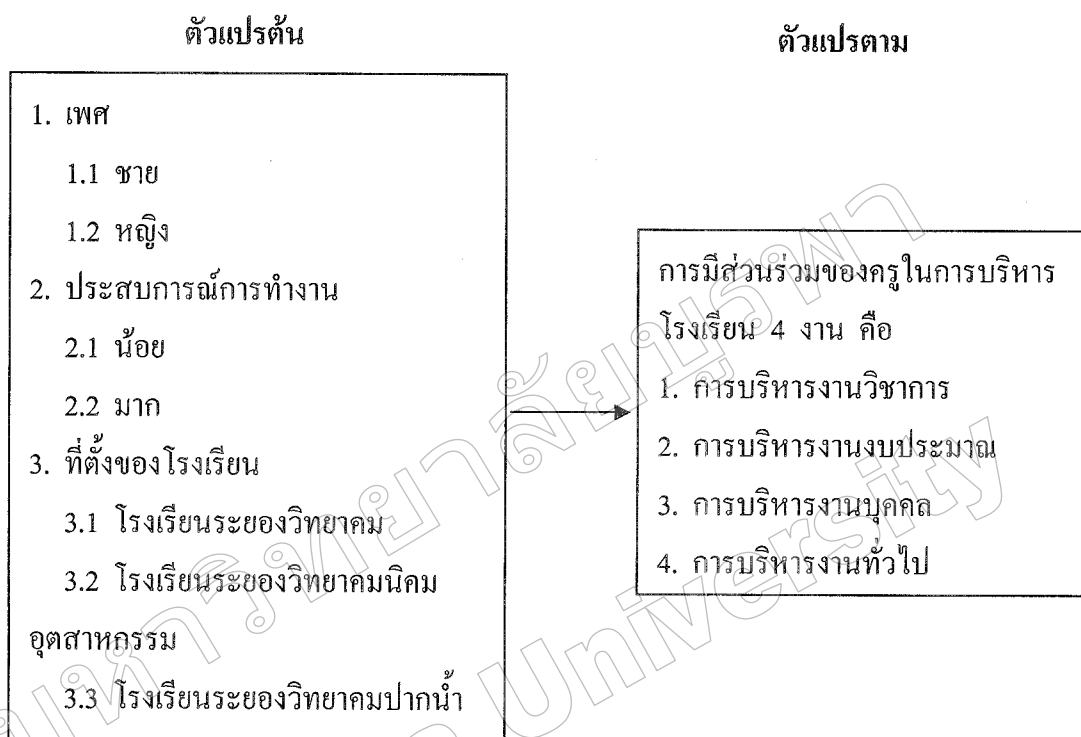
การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของโรงเรียน แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานโรงเรียนใน 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งในการมีส่วนร่วมนั้น แนวคิดของวูม และยัตตัน (Vroom & Yetton, 1973) ที่ได้แบ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารของครู 5 วิธี

1. ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลตนเองที่มีอยู่
2. ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลตนเองที่มีอยู่และข้อมูลจากผู้ได้บังคับบัญชา
3. ผู้บริหารมีการปรึกษากับผู้ได้บังคับบัญชาบางคนแล้วตัดสินใจ
4. ผู้บริหารมีการปรึกษากับกลุ่มผู้ได้บังคับบัญชาบางคนแล้วตัดสินใจ
5. ผู้บริหารร่วมปรึกษากับผู้ได้บังคับบัญชาทั้งหมดแล้วร่วมกันตัดสินใจ

โดยศึกษา และเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของโรงเรียน ดังนั้นเมื่อประสานแนวคิดจึงสรุปเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ใน 4 งาน ซึ่งประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2555 จำนวน 215 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบช่วงชั้น (Stratified Random Sampling) ตามโรงเรียน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) จำนวน 138 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 ประสบการณ์การทำงาน

3.1.2.1 น้อย

3.1.2.2 มาก

3.1.3 ที่ตั้งของโรงเรียน

3.1.3.1 โรงเรียนระยองวิทยาคม

3.1.3.2 โรงเรียนระยองวิทยาคมนิคมอุตสาหกรรม

3.1.3.3 โรงเรียนระยองวิทยาคมปากน้ำ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียน 4 งาน ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1 การบริหารวิชาการ

3.2.2 การบริหารงบประมาณ

3.2.3 การบริหารงานบุคคล

3.2.4 การบริหารงานทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร หมายถึง การที่ครูเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้บริหาร ในการให้ข้อมูลสารสนเทศ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และนำเสนอทางเลือกในการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามของครู

2. การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียน ดำเนินงาน หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาโรงเรียน ใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ ประกอบด้วย

2.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด วิสัยทัศน์วิชาการ วางแผน และกำหนดวิธีการดำเนินงานวิชาการ การจัดการด้านหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน

การจัดการด้านวัสดุและสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

2.2 การบริการงบประมาณ หมายถึง แนวทางหรือแผนการดำเนินงานนั้น ๆ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดทำ และเสนองบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบการเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ งานทะเบียน สถิติ งานสารบรรณ งานบัญชี การจัดซื้อจัดจ้างการวางแผนใช้งบประมาณ การจัดสรร งบประมาณดำเนินงานโครงการต่าง ๆ และการประเมินผล การบริหารงานธุรการการเงิน และพัสดุ

2.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง การวางแผนอัตราจ้าง และกำหนดตำแหน่ง การสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง และการพัฒนาบุคคลส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร การจัดสวัสดิการ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ

2.4 การบริหารทั่วไป หมายถึง การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน งานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดระบบบริหารองค์กร การประสานงานส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการ การศึกษาทุกระดับ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะ

3. ครู หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ในปีการศึกษา 2555

4. เพศ หมายถึง เพศของครูโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ประกอบด้วย เพศชาย และเพศหญิงในปีการศึกษา 2555

5. ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ราชการจนถึงปัจจุบัน โดยคิดค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

5.1 ประสิทธิภาพน้อย หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ราชการในโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง น้อยกว่า 5 ปี

5.2 ประสิทธิภาพมาก หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ราชการในโรงเรียนกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

6. ที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในกลุ่มระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ทั้ง 3 โรงเรียน

6.1 โรงเรียนระยองวิทยาคม

6.2 โรงเรียนระยองวิทยาคมนิคมอุตสาหกรรม

6.3 โรงเรียนระยองวิทยาคมปากน้ำ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University